

PROFESSIONEEL WERKEN VOOR PEDAGOGISCH WERK

COLOFON

Boom beroepsonderwijs
info@boomberoepsonderwijs.nl
www.boomberoepsonderwijs.nl

Auteur(s): B. Becker, M. Beers, J. Bolt, W. den Brok, B. Brouwer, S. van Brouwershaven, T. Cremers, P. van Deijl, S. Groeneveld, A. van Haaren, HanSo Educatie, T. Hilhorst, N. de Kroon, A. Martin, S. van Mameren, J. Noordzij, C. van Oost, H. Penterman, E. van Rijbroek, K. Stolk-Haar, M. Velthoen
Inhoudelijke redactie: S. de Koning

Titel: Angerenstein Welzijn, Professioneel werken voor pedagogisch werk
ISBN: 978 90 372 6271 1

© Boom beroepsonderwijs 2022, eerste druk/tweede oplage

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl). De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden. Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Boom beroepsonderwijs, te vinden op www.boomberoepsonderwijs.nl.

INHOUD

	Inleiding	8
Thema 1	De levensloop van de mens	13
1.1	Sociale wetenschappen	14
1.2	Ontwikkelingsaspecten	15
1.3	De baby: 0 tot 1 jaar	16
1.4	De dreumes: 1 tot 2 jaar	18
1.5	De peuter: 2 tot 4 jaar	20
1.6	Het jonge schoolkind: 4 tot 8 jaar	23
1.7	Het oudere schoolkind: 8 tot 12 jaar	25
1.8	De puber: 12 tot 17 jaar	28
1.9	De adolescent: 17 tot 23 jaar	30
1.10	Kritische beroepssituatie	34
Thema 2	Het socialisatieproces	37
2.1	Begrippen die horen bij socialiseren	38
2.2	Aspecten die horen bij het socialisatieproces	40
2.3	Knelpunten bij socialisatie	42
2.4	Invloed van levensgebeurtenissen	44
2.5	Kritische beroepssituatie	45
2.6	Verdieping: De rol van de digitale media	46
Thema 3	Voeding als motor van je lichaam	51
3.1	Gezonde Voeding en de Schijf van Vijf	52
3.2	Voedingsstoffen	54
3.3	Voedingsbehoefte per leeftijdsgroep	56
3.4	Informatie op etiketten	59
3.5	Bewaren en conserveren van voedsel	62
3.6	Kritische beroepssituatie	63
3.7	Verdieping: Factoren die van invloed zijn op eetgewoontes	64

Thema 4	Diëten	67
4.1	Voedingsproblematiek	68
4.2	Diëten	71
4.3	Hulpmiddelen bij voeding	76
4.4	Kritische beroepssituatie	77
4.5	Verdieping: eetproblemen	78
Thema 5	Basiskennis medicatie	83
5.1	Wetgeving en andere kaders bij medicatie	84
5.2	Onderverdelingen van medicijnen	88
5.3	Werking en bijwerking van medicijnen	91
5.4	Fouten voorkomen	96
5.5	Kritische beroepssituatie	98
5.6	Verdieping: Medicijnen op school	99
Thema 6	Persoonlijke verzorging	103
6.1	Persoonlijke verzorging	104
6.2	Babyverzorging	106
6.3	Toiletgang	108
6.4	Kritische beroepssituatie	109
6.5	Verdieping: Wat kan wel en niet	111
Thema 7	Uiterlijke verzorging	115
7.1	Tanden krijgen	116
7.2	Gebitsverzorging	118
7.3	Tandenborstels en tandpasta's	119
7.4	Hoofdluis	120
7.5	Nagelverzorging	123
7.6	Kritische beroepssituatie	124
7.7	Verdieping: Verwaarloosd gebit	125

Thema 8	Huishoudelijke verzorging	129
8.1	Kenmerken droog en nat huishoudelijk werk	130
8.2	Schoonmaakmiddelen	136
8.3	Voorschriften en protocollen	139
8.4	Milieu en duurzaamheid	141
8.5	Aandachtspunten bij huishoudelijk werk	142
8.6	Kritische beroepssituatie	143
8.7	Textiel verzorgen	144
8.8	Wassen	145
8.9	Vlekken	148
8.10	Drogen van wasgoed	150
8.11	Vouwen en strijken	151
8.12	Verdieping: Voorraadbeheer	153
Thema 9	Ergonomisch werken	157
9.1	Ergonomie en ergonomisch werken	158
9.2	Kritische beroepssituatie	162
9.3	Tiltechniek	163
Thema 10	Een kindveilige omgeving	167
10.1	Een veilige omgeving	168
10.2	Brandveiligheid	170
10.3	Calamiteiten	174
10.4	Bedrijfshulpverlening	177
10.5	Kritische beroepssituatie	179
10.6	Verdieping: Wettelijke kaders bedrijfshulpverlening	180
Thema 11	Communicatie	183
11.1	Het communicatieproces	184
11.2	Communicatiedoelen	188
11.3	Communicatierichtingen	190
11.4	Communicatievormen	191
11.5	Kritische beroepssituatie	195
11.6	Verdieping: Kernkwadranten en communicatie	197

Thema 12	Metacommunicatie	201
12.1	Metacommunicatie	202
12.2	Inhoudsniveau en betrekkningsniveau	204
12.3	Gelijkwaardig of ongelijkwaardig	208
12.4	Ruis	211
12.5	Aspecten van communicatie	214
12.6	Kritische beroepssituatie	215
12.7	Verdieping: Meer over het betrekkningsniveau	216
Thema 13	Luisteren, samenvatten en doorvragen	221
13.1	Actief luisteren	222
13.2	Valkuilen bij actief luisteren	223
13.3	Luisteren, samenvatten, doorvragen (LSD)	225
13.4	Soorten vragen	229
13.5	Kritische beroepssituatie	233
13.6	Verdieping: Luisterstijlen	234
Thema 14	Professionele gesprekken	239
14.1	Gespreksstructuur	240
14.2	Gespreksdoel	242
14.3	Soorten gesprekken	245
14.4	Kritische beroepssituatie	253
14.5	Verdieping: Sollicitatiegesprek met STARRT	255
Thema 15	Gespreksmodellen	259
15.1	Modellen adviesgesprek	260
15.2	Motiverende gespreksvoering	264
15.3	Valkuilen	267
15.4	Kritische beroepssituatie	272
15.5	Verdieping: Counseling	274

Thema 16	Feedback	279
16.1	Het begrip feedback	280
16.2	Regels bij feedback	282
16.3	Feedback op inhoudsniveau en betrekkningsniveau	284
16.4	Feedback ontvangen	286
16.5	De Johari-matrix	288
16.6	Kritische beroepssituatie	290
16.7	Verdieping: 360 graden feedback	292
Thema 17	Kwaliteitszorg	297
17.1	Eisen aan kwaliteit	298
17.2	Controlerende instanties	300
17.3	Kwaliteitszorg	302
17.4	Eigen rol	306
17.5	Kritische beroepssituatie	308
17.6	Verdieping: PDCA-cyclus	310
Thema 18	Protocollen	313
18.1	Werken met protocollen	314
18.2	De functie van een protocol	316
18.3	De inhoud van een protocol	319
18.4	Protocollen op verschillende gebieden	321
18.5	Kritische beroepssituatie	323
18.6	Afwijken van een protocol	325
18.7	Verdieping: Wetenschap en protocollen	327
Thema 19	Samenwerken	331
19.1	Een team	332
19.2	Samenwerken in een team	334
19.3	Andere vormen van samenwerken	336
19.4	Kritische beroepssituatie	340
19.5	Verdieping: Sociaal wijkteam	341
	Index	345

INLEIDING

Angerenstein Welzijn is een complete serie leermiddelen voor de kwalificatiedossiers van Welzijn en is geschikt voor de volgende kwalificatiedossiers:

- Maatschappelijke zorg
- Pedagogisch werk
- Sociaal werk.

Angerenstein Welzijn bestaat in de kern uit boeken met theorie. De boeken van Angerenstein Welzijn kennen de volgende opbouw:

Opbouw boeken Angerenstein Welzijn

Profielboeken	Profielboeken
Basisprofielboeken	Basisprofielboeken
Generieke boeken	Basisboeken

Dit boek is een van de twee basisboeken voor het dossier pedagogisch werk. De theorie bestaat uit drie onderdelen:

- 1 basistheorie
- 2 kritische beroepssituatie
- 3 verdiepingstheorie.

Basistheorie

De basistheorie bevat informatie die relevant is voor alle uitstromen van pedagogisch werk. De theorie wordt verlevendigd met voorbeelden uit het welzijnswerkveld. Belangrijke begrippen worden uitgelegd in de tekst en aangeduid met een paarse kleur.

TrainTool

In jouw toekomstige werk voer je misschien wel dagelijks gesprekken met andere mensen en/of cliënten. Naast dat je inhoudelijk weet waar je mee bezig bent, is het van groot belang dat je beschikt over de juiste gespreksvaardigheden om je te helpen om je gespreksdoelen te bereiken. In het programma TrainTool ga je hiermee aan de slag in de vorm van online Role Plays. In het begin is dit misschien een beetje onwennig, maar je zal snel merken dat het went en dat het heel waardevol is om hardop te oefenen met de verschillende vaardigheden. Daarnaast is dit een ideale manier om te zien hoe jij overkomt in een gesprek. Je kan dus blijven oefenen totdat je tevreden bent met hoe je overkomt!

Bij de volgende thema's kun je online oefenen met behulp van TrainTool:

Thema 13: Luisteren, samenvatten en doorvragen

Thema 14: Professionele gesprekken

Thema 15: Gespreksmodellen

Thema 16: Feedback

Kritische beroepssituatie (KBS)

In de KBS word je geconfronteerd met een probleemstelling of dilemma waarbij je niet kunt terugvallen op routinematig handelen. Online vind je bij elke KBS aanvullende opdrachten.

Verdiepingstheorie

Elk thema heeft een verdiepende paragraaf waar het thema verder wordt uitgediept. Daarnaast kent Angerenstein Welzijn enkele online-aanvullingen:

- verwerkingsopdrachten
- uitdagingen.

Voordat je de digitale leeromgeving kunt gebruiken moet je je licentie activeren.

- Overleg met je docent welk type account je gebruikt.
- Ga naar www.boomberoepsonderwijs/licentie.
- Bekijk de instructiefilm of lees het stappenplan.
- Volg de stappen.

Daarna kun je aan de slag!

Verwerkingsopdrachten

Bij ieder thema horen enkele verwerkingsopdrachten. Deze opdrachten helpen je de informatie uit de theorie te verwerken.

Uitdagingen

Tijdens de uitdaging werk je met meerdere studenten aan een grote opdracht waarbij een beroep gedaan wordt op jouw samenwerkingsvaardigheden en jouw creativiteit. De uitdaging levert altijd een product op dat wordt beoordeeld.

Veel plezier en succes met het werken met Angerenstein Welzijn!

T H E M A

01

DE LEVENSLLOOP VAN DE MENS

Inhoud thema

- 1.1 Sociale wetenschappen
- 1.2 Ontwikkelingsaspecten
- 1.3 De baby: 0 tot 1 jaar
- 1.4 De dreumes: 1 tot 2 jaar
- 1.5 De peuter: 2 tot 4 jaar
- 1.6 Het jonge schoolkind: 4 tot 8 jaar
- 1.7 Het oudere schoolkind: 8 tot 12 jaar
- 1.8 De puber: 12 tot 17 jaar
- 1.9 De adolescent: 17 tot 23 jaar
- 1.10 Kritische beroepssituatie

We komen na 40 weken in de baarmoeder hulpeloos ter wereld. Onze ontwikkeling verloopt in fases, elk met specifieke kenmerken. In dit thema volg je de levensloop van de gezonde mens. Dat verloopt niet altijd 'volgens het boekje'. Elk mens heeft z'n eigen unieke ontwikkelpatroon. Al maakt iedereen wel in grote lijnen dezelfde ontwikkeling door.

1.1 Sociale wetenschappen

Om een totaalbeeld te krijgen van de ontwikkeling van de mens, is er een aantal sociale wetenschappen:

- **Psychologie**
Onderzoekt het gedrag en de ontwikkeling van de gezonde mens. Psychologen bestuderen hoe mensen denken, voelen en handelen. Ze kijken ook naar de neurologische processen die daaraan te grondslag liggen.
- **Sociologie**
Kijkt naar de manier waarop mensen met elkaar omgaan en elkaar beïnvloeden. Sociologen onderzoeken patronen in de maatschappij en de effecten daarvan op het individu.
- **Psychiatrie**
Behoort tot de geneeskunde en houdt zich bezig met diagnose en de behandeling van psychische, emotionele en gedragsstoornissen. Deze wetenschap geeft inzicht in wat gezond en wat afwijkend gedrag is.
- **Pedagogiek**
Houdt zich bezig met de invloed van de opvoeding op de ontwikkeling.
- **Orthopedagogie**
Onderzoekt stoornissen in de normale ontwikkeling.
- **Antropologie**
Kijkt naar de mens in al zijn aspecten, zowel lichamelijk als cultureel. Deze wetenschap wordt daarom zowel onder de sociale wetenschappen als onder de gedragswetenschappen geplaatst.

1.2 Ontwikkelingsaspecten

De mens ontwikkelt zich op verschillende gebieden:

- lichamelijke ontwikkeling

Hoe je lichaam groeit en hoe het verandert. Maar ook: hoe je het gezond houdt. Het zijn allemaal lichamelijke aspecten.

- motorische ontwikkeling

De motoriek heeft alles te maken met bewegen en het daarbij gebruiken van je zintuigen.

- cognitieve ontwikkeling

Hierbij kijk je naar de ontwikkeling van het brein en naar de manier waarop mensen leren, denken en begrijpen.

- sociaal-emotionele ontwikkeling

Dit aspect gaat over het gevoelsleven en de sociale omgang met elkaar.

- seksuele ontwikkeling

Hier gaat het over lustbevrediging en seksuele gevoelens. Tot aan de puberteit is er van seksualiteit nog geen sprake. Daarom hebben we het voor die tijd over de sensuele ontwikkeling.